

Tisdagen den 22 mars

Kl. 15.00

Om tullverkets sambandscentral i Gryt.

1 § Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

2 § Svar på interpellation 1987/88:200 om tullverkets sambandscentral i Gryt

Anf. 1 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Anna Wohlin-Andersson har frågat mig om regeringen avser att efterkomma riksdagens beslut så att sambandscentralen i Gryt kan bibehållas.

Som svar på frågan vill jag framhålla vad jag har anfört i 1988 års budgetproposition under anslaget för kustbevakningen, nämligen följande: "Jag har beräknat medel för att även detta budgetår upprätthålla sambandscentralen vid Gryt i enlighet med tidigare beslut av riksdagen."

Anf. 2 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Man brukar börja med att tacka för svaret, så jag får väl börja med att tacka för upplysningen. Detta säger jag utan all ironi, eftersom en sådan först skulle drabba mig själv. Jag borde ju kunna ta reda på citatet utan att besvära försvarsministern.

Nu har vi i alla fall fått statsmannaoord på vad som gäller under nästa budgetår. När vi nu diskuterar sambandscentralen i Gryt är det två saker som jag oroar mig mycket för. Först och främst står det, enligt vad jag har nu har varsnat, i budgetpropositionen: "Jag har beräknat medel för att även detta budgetår upprätthålla sambandscentralen vid Gryt i enlighet med tidigare beslut av riksdagen."

Jag och mina medmotionärer från Östgötabänken och riksdagen i övrigt trodde att framtiden för sambandscentralen i Gryt var säkerställd i och med förra årets beslut. Av alla de skäl som vi under åren har radat upp här i riksdagen framgår det att det är viktigt att den finns kvar. Men om man skall få behålla dugligt folk i Gryt och få arbetsro där, måste den nya kustbevakningsorganisationen slå fast att sambandscentralen i Gryt behövs under överskådlig tid.

Jag skulle mycket gärna vilja ha försvarsministerns kommentarer till det som jag nu har sagt, och naturligtvis ännu hellre ett löfte.

Sedan vill jag också ha sagt att förslaget om att samtliga regionala kontor och ledningscentraler inom kustbevakningen skall in under samma tak som militären kan leda till en katastrof för den nya myndigheten.

I kommittédirektiven trycks särskilt på att kustbevakningens speciella karaktär, identitet och civila profil behålls. Vidare framhålls att man bör belysa på vilka områden det finns risker för att kustbevakningens civila status i folkrättslig mening kan komma att ifrågasättas.

Om kustbevakningen samlokaliseras med militären försvinner den civila statusen, och det försvårar samarbetet med andra myndigheter, som naturligt nog kommer att anse att civil övervakning måste utföras av en civil myndighet. Detta kan medföra att andra civila myndigheter i stället utökar sin övervakning på sjösidan. Polis och tull kan t. ex. anse sig behöva skaffa fler båtar för att klara sina uppgifter. Man har då inte vunnit någonting, tvärtom kommer det att dra ännu större kostnader. Risken är också uppenbar att man centraliserar beslut och arbetsplatser bort från den kustbaserade verksamhet som är så viktig för just kustbevakningen.

Jag undrar till slut om försvarsministern har något att säga om de här farhågorna.

Anf. 3 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Jag skulle också vilja få ett klarläggande, om möjligt, från försvarsministern om vilka tankar som döljer sig när det gäller framtiden för sambandscentralen i Gryt. Det är ju så att kustbevakningens sambandscentral där genom åren har inarbetats dels som en central för kustbevakningens trafik genom Södermanland och Östergötland och norra Kalmar län, dels som en central dit allmänheten har kunnat vända sig vid behov av hjälp eller beträffande frågor som berör skärgården.

Vidare har sambandscentralen servat andra myndigheter och organisationer, och gör så även i dag. Det kan gälla exempelvis polisen när dess radioresurser inte räcker till. Sjöpolisen anmäler alltid när den finns i området. Det gäller räddningskårerna vid brand i skärgårdsområdet, länsalarmeringscentralen vid begäran om hjälp vid behov av snabba transporter, räddningshelikoptrar vid uppdrag i området, marinen när den finns i området samt vid övningar. Vägverket använder sambandscentralen för information om väderlek, snömängd m. m.

Sambandscentralen har alltså en mycket viktig funktion. Eftersom förslag tidigare har framförts från regeringen om nedläggning av sambandscentralen i Gryt, blir man naturligtvis litet oroad och misstänksam.

Riksdagen har med eftertryck sagt ifrån att sambandscentralen skall få finnas kvar. Kan vi få något besked i dag från försvarsministern om vad som kommer att hända efter nästa budgetår? Kommer sambandscentralen att få fungera så som den gör i dag, eller finns det andra tankegångar hos försvarsministern när det gäller situationen inför 1990-talet?

Jag menar att det vore ett misstag om man bara ser till de rent försvarsmässiga motiven när det gäller sambandscentralen. Det finns så många andra funktioner som är värdefulla för befolkningen i Östgötaskärgården. Därför ser jag med oro på framtiden, om man får indikationer på att försvarsministern umgås med tankar på att lägga ned sambandscentralen i Gryt. Jag vore tacksam att få detta klarlagt.

Anf. 4 PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Jag skall inte närmare gå in på den framtida organisationen av kustbevakningen och sambandscentralen. Men jag tror, vilket tidigare framhållits i motioner, att det är mycket viktigt att kustbevakningen i framtiden får en självständig ställning inom försvaret. Jag måste säga att jag med stort intresse läste det interpellationssvar som försvarsministern har givit och som utgörs av ett direkt citat ur årets budgetproposition för försvaret, där det sågs att medel beräknats för "även detta budgetår". Denna skrivning tycker jag är djupt oroande för oss alla som arbetat för ett bevarande av sambandscentralen.

Jag tycker att det vore värdefullt för oss alla som är berörda av detta, inte minst för kustfarten i detta område, om försvarsministern i dag ville ge ett besked om sambandscentralen i Gryt och dess framtida situation på lång sikt.

Anf. 5 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Med anledning av att det är flera talare som här har efterlyst besked om hur det fortsättningsvis skall ske med kustbevakningen, vill jag i dag lämna den informationen att regeringen snarast skall återkomma till riksdagen med en proposition där bl. a. lokaliseringen av kustbevakningens regionala enheter kommer att tas upp.

Sedan, herr talman, vill jag säga något om det som ifrågasatts beträffande en militarisering. Jag vill då erinra om vad jag anfört tidigare här i kammaren. Jag förstår inte denna oro. I samband med riksdagsbeslutet om att kustbevakningen skulle föras över till försvaret framhölls det att ett av syftena med omorganisationen var en ökad samordning mellan kustbevakningen och försvaret – det skulle leda till rationaliseringar.

Utgångspunkten för omorganisationen var att kustbevakningens särart och identitet inte skulle förändras. Detta säkerställdes genom beslut om att myndigheten skall ha en självständig organisation utanför försvarsmakten och lyda direkt under regeringen.

Jag har noterat att Anna Wohlin-Andersson tillsammans med andra centerriksdagsledamöter i en motion i samband med behandlingen i riksdagen trodde att kustbevakningen skulle brytas loss från tullverket och bli en civil myndighet inom marinen. I stället framhölls det särskilt i den aktuella propositionen att kustbevakningen inte borde inordnas som en del i marinen, vilket alltså inte heller skett.

Jag hyser för min del ingen som helst tvekan om att personalen inom kustbevakningen, som jag uppfattar som utomordentligt kompetent, skall kunna hävda sig gentemot militära myndigheter inom ramen för den fristående organisation som har tillskapats.

Anf. 6 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka försvarsministern för att han gick upp och gav oss ytterligare några ord på vägen. Tyvärr kvarstår frågan om hur det blir med Gryt. Den frågan står vidöppen.

Jag förstår att vi inte kan få något löfte här i dag, eftersom det skall komma en proposition. Men låt mig då som ord på vägen säga: En orsak till att det är så viktigt att Gryt finns kvar är att VHF-radion, med räckvidd till Stockholm,

saknas i de flesta fritidsbåtar och även i en del fiskebåtar. Fritidsbåtar och en del fiskebåtar har PR-radio, och den har inte tillräcklig räckvidd. Person- och lokalkännedom försvinner också om man flyttar arbetsuppgifterna norröver till vilken ort det nu skulle bli fråga om. Och ett brott på ledningen bryter helt enkelt kontakten mellan den nödställda och – låt oss säga – Gärdet i Stockholm.

Vi var rädda för att kustbevakningens särart och identitet skulle försvinna med den nya organisationen. Vi har ingen anledning att inte försöka göra det bästa möjliga av det beslut som fattades i riksdagen. Men det jag citerade om farhågorna för en militarisering har faktiskt kustbevakningen själv skrivit till försvarsministern – det var ett direkt citat ur det brevet. Det är kustbevakningen som är rädd för att den inte skall kunna behålla sin, som ministern sade, särart och identitet.

Anf. 7 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Jag förstår att vi inte får något mer konkret svar än vad som har avgetts här i dag av försvarsministern, utan vi får avvakta propositionen och se vad den kommer att innehålla.

Det som oroar mig något är de uttryck som försvarsministern använde, nämligen ökad samordning och rationaliseringar. Det var just sådana uttryck som ledde till att regeringen kom med förslag om att samordna och rationalisera så långt att man bortrationaliserade hela Gryts sambandscentral.

Är detta tanken även bakom orden nu om ökad samordning och rationaliseringar – dvs. att ta bort sambandscentralen i Gryt och förlägga kontakterna till Gärdet i Stockholm – då tappar man just det som vi är så oroliga för, nämligen den trygghet befolkningen i Östgötaskärgården känner genom den närkontakt och lokalkännedom som finns genom de människor som bemannar sambandscentralen i Gryt i dag.

Det var på gång att det skulle bli så att man, när man ville kontakta sambandscentralen, skulle bli hänvisad till Gärdet i Stockholm. Där finns inte den lokalkännedom som de personer har som befinner sig mitt ute i skärgården och kan svara på frågor.

Jag förstår alltså att vi inte får något närmare svar i dag, utan vi får avvakta propositionen. Jag hoppas emellertid att vi genom debatten har skickat med några tankegångar till försvarsministern, så att han funderar över vilken oerhörd betydelse sambandscentralen i Gryt har.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1987/88:196 om äldreomsorgen

Anf. 8 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Birthe Sörestedt har frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder med anledning av att en kommun enligt uppgift föreslagit att ett antal personer med åldersdemens skall placeras på hotell och ges tillsyn genom hotellpersonal.

Med anledning av regeringens proposition om förbättrade boendeförhållanden för gamla, handikappade och långvarigt sjuka beslöt riksdagen år 1985 att alla människor oberoende av vårdbehov skall ha rätt till en bostad med god tillgänglighet och till stöd och hjälp i bostaden. För många kompletteras hemtjänstens service med olika former av dagverksamhet. Det har visat sig att olika former av dagverksamhet för personer med åldersdement beteende eller andra förvirringstillstånd har haft mycket positiva effekter, såväl för de åldersdementa själva som för deras anhöriga. Sådan dagverksamhet blir alltmer vanlig och har stor betydelse för möjligheterna att bo kvar hemma. För den som trots fungerande hemtjänst inte kan bo kvar hemma är det s. k. gruppboendet med tillgång till kompetent personal dygnet runt en mycket bra omvårdnadsform.

Mot bakgrund av det jag framhållit beträffande åldersdementa personers behov av omsorg framstår det förslag som interpellanten refererat om "vård" på hotell som klart oacceptabelt. Dess bättre har jag fått veta att förslaget inte längre är aktuellt. Jag utgår från att det inte heller aktualiseras på nytt.

Jag vill i detta sammanhang påminna om såväl länsstyrelsens som socialstyrelsens roll som tillsynsmyndighet på detta vårdområde. Deras uppgift är att dels stimulera till en utveckling av vård och boendeformer i samverkan med de åldersdementa och deras anhöriga, dels garantera att det förnyelsearbete som är nödvändigt för att utveckla denna verksamhet inte präglas av ett experimenterande som drabbar den enskilde.

Mot bakgrund av det jag nu sagt finner jag ingen anledning att nu vidta några åtgärder i frågan.

Anf. 9 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Många människor kommer att lugnas av statsrådets uttalande att den refererade hotellplaceringen av åldersdementa patienter är oacceptabel.

Det är förståeligt att en sådan form av vård väcker kraftiga reaktioner från patienter, anhöriga och äldre människor över huvud taget. De blir skrämde och undrar vart vi är på väg. Många människor frågar sig i dag hur våra resurser kommer att användas framöver. Kommer solidariteten eller egoismen att prägla äldreomsorgspolitiken? Kommer man att ges en god och trygg omsorg på äldre dagar?

Personer med åldersdement beteende behöver en helt annan form av omsorg än hotellboende, vilket statsrådet också har pekat på i sitt svar. De behöver tillsyn vid bad och när det gäller personlig hygien, hjälp vid påklädning och med medicinering, och inte minst behöver de en verklighetsbetonad aktivering som att hjälpa till vid matlagning och tvätt. Det är också mycket oklart vilka regler som gäller för hissar och hur brandsäkerheten skall ordnas. Många av patienterna är sängliggande. Det krävs då naturligtvis en annan säkerhet än vid vanligt hotellboende.

Sedan jag ställde min interpellation har läget förändrats. Som statsrådet pekade på, är det inte längre aktuellt med hotellvård. Det beslutet hade tagits efter ett starkt motstånd från socialdemokraterna, som fick stöd från ett borgerligt parti. Moderater och folkpartister stod kvar vid förslaget. Oron finns dock kvar. Detta förslag kan dyka upp igen, eller det kan komma andra

förslag till omsorg med privata entreprenörer, eftersom privatiseringsivern har tagit överhanden när det gäller att planera omsorg och vård.

En utredning visar att under de senaste åren har möjligheter till utskrivning av patienter från långvårdskliniker, och därigenom intagning av nya patienter, minskat på grund av att tillgången på servicelägenheter starkt minskat. Tillgången på servicerum har så gott som helt upphört till följd av intagningsstopp när det gäller ett flertal servicehus. Tillgången på vårdbiträden i social hemtjänst har också minskat i förhållande till de ökade behoven. Var femte säng tas upp av klinikfärdiga patienter, operationerna får skjutas upp och köerna växer.

Det kan vara av principiellt intresse att diskutera om en sådan planering, eller snarare brist på planering, är i linje med de uttalanden som gjorts i denna kammare när det gäller inriktningen av äldreomsorgen.

Jag citerar ur socialutskottets betänkande 1984/85:22:

”Utskottet konstaterar att det när det gäller inriktningen av äldreomsorgen råder en bred politisk enighet. Äldre människor skall få möjlighet att leva och bo självständigt och ha en aktiv och meningsfull tillvaro med andra. De som behöver stöd och hjälp skall få den service de behöver. Utgångspunkten för stödinsatserna måste vara respekt för de äldres integritet och självbestämmande i enlighet med socialtjänstlagens inledande målstadsande.”

Utskottet har också anfört att äldreomsorgen skall erbjuda ett differentierat utbud av insatser. Kommunerna lever inte upp till dessa uttalanden om klinikfärdiga patienter som får stanna kvar på sjukhus eftersom ingen annan adekvat omsorg kan erbjudas.

I Malmö råder intagningsstopp vid de servicehus och servicecentra som är föremål för försäljning till privata företag för ombyggnad. Utbyggnaden och gruppboendet har fördröjts under de senaste två åren. Nu erbjuds t. o. m. hela distrikt med all social hemtjänst till olika företag med anknypning till vaktbolag och städföretag.

Privatiseringen har som synes inte de äldres behov som ledstjärna. Trots myndigheternas tillsynsansvar är situationen i dag otillfredsställande. Jag undrar om statsrådet avser att följa utvecklingen och, om inte riksdagens mål uppfylls, vidta åtgärder mot den tilltagande privatiseringen av vården.

Anf. 10 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag förstår att statsrådet Lindqvist har varit i bryderi vid besvarandet av den nu diskuterade interpellationen.

Nu skall vi inte hutla. Det gäller Malmö – vi behöver inte säga ”en viss kommun”.

Det som står i denna interpellation är fel. Fakta är fel. För att inte denna desinformation skall leva kvar, kommer jag att lämna korrekta upplysningar.

För det första står det i interpellationen att hundratals åldersdementa patienter skall flyttas från akutsjukvården och placeras på hotell i ett år och skötas av hotellpersonal.

Det är fel!

Något sådant beslut har inte fattats av sjukvårdsstyrelsen i Malmö. Det har funnits ett förvaltningsförslag, alltså ett tjänstemannaförslag, om att placera

patienter på hotell, där hotellen skulle sköta hotellfunktionen medan sjukvården skulle skötas av sjukvårdspersonal. Det beslutet togs aldrig av sjukvårdsstyrelsen. Vi har många tjänstemannaförslag som vi inte antar, det känner jag till från bl. a. personalnämnden.

Däremot vårdades 1971 ett antal patienter på hotell Arkaden i Malmö. Vid den tiden styrde socialdemokraterna i Malmö.

För det andra: 150–200 rum står tomma på ålderdomshem eller servicehus i avvaktan på att säljas till privata entreprenörer, sägs det i interpellationen.

Det är fel!

Socialdemokraterna avskaffade i början av 1980-talet ålderdomshemmen. Jag tillhörde dem i kommunen som opponerade sig. Jag sade att detta var ett olyckligt beslut, och det vidhåller jag.

Vissa servicehus byggs om. Standarden på dem var nämligen uruselt: 12 m², handfat och vattenklosett samt dusch att dela på för 17 personer. Statsrådet håller nog med om att det behövs en ombyggnad. I de två hus som nu töms för ombyggnad finns ca 115 tomma rum. Ombyggnaden sker inte till vanliga lägenheter, utan till servicelägenheter. Driftsformen har över huvud taget inte diskuterats.

Att 12 m² och en dusch på 17 personer skulle vara ett "utmärkt alternativ", enligt interpellationen, kan åtminstone inte jag hålla med om.

För det tredje: De ombyggda Öresundsgården och Sevedsgården skall enligt interpellationen "förvara senildementa genom en privat entreprenad". Nej, så sker verkligen inte i det borgerliga Malmö. Vi hyser respekt för sjuka människor, vi följer lagen, men vi är inte som vissa företrädare försedda med stora socialdemokratiska ideologiska skyglappar. Vi respekterar individen. Därför söker vi förutsättningslöst nya, bättre lösningar. Jag arbetade med detta i personalnämnden i fredags. Då hittade vi en rad nya sätt som kanske kan lösa de sommarproblem som varje sjukhus i detta land har.

För det fjärde: När det gäller operationsköerna på ortopedien och kirurgen stämmer det att vi har haft problem ett par veckor och endast kunnat operera akut. Det var flaskhalsproblem – inte minst på röntgenavdelningen. Nu opereras både akuta och icke akuta patienter. Starrpatienterna har inte längre väntetid än tre månader.

För det femte: Gruppboendet. Vi fick några projekt stoppade i fjol. Detta berodde på ändringar i bostadslånefinansieringsförordningen. Dess värre skärptes några regler, och länsbostadsnämnden gav inte längre dispens.

Herr statsråd! Jag har själv varit ute på gruppboendelokaler byggda efter tidigare gällande normer med ett eller två rum, utmärkta badrum men utan kök, endast med gemensambetskök. Det är väsentligt vid skötsel av senildementa. De klarar inte spisar. Jag tycker att statsrådet skulle bevaka normföreskrifterna, egentligen se till att kommunerna får sköta detta själva, annars får vi kanske en ny NUU-skandal. Det skall vi inte ha. Låt inte byråkraterna försvåra arbetet ute i landet.

Sedan vill jag lämna vissa sifferuppgifter. De borgerliga har på två år fått fram 100 nya platser i gruppboende. Det fanns 1985 ca 20. Hemtjänstanslaget har ökat med 25 % i fast penningvärde, dvs. vi har anställt nästan dubbelt så många biträden som tidigare.

Detta är fakta, herr statsråd! De är väsentliga. Att inte ta reda på fakta är

naturligtvis oförlåtligt – och värre än så! Det kan skada mycket svårt sjuka människor på olika sätt – allt från att locka regeringen till att fastställa nya, felaktiga och onödiga normer till att skapa otrygghet, rädsla och ångest hos dem som direkt berörs.

Herr statsråd! Jag tror att det är väldigt bra om vi låter många olika blommor blomma. Jag tror att vi då får den bästa vården för de svårt sjuka. Jag kan försäkra herr statsrådet om att jag och herr statsrådet säkerligen har lika stor omtanke om dessa människor som har det svårt.

Anf. 11 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Det är en minst sagt märklig interpellation Birthe Sörestedt har väckt. Det enda som är alldeles klart och tydligt i den är att syftet tycks vara förestavat mer av vilja att skada den borgerliga majoriteten i Malmö än av den omsorg om gamla människor, som vi ju borde ha.

Det enda en sådan här interpellation egentligen kan åstadkomma är att skrämma gamla människor. Och det tycker i varje fall inte jag skall vara syftet med en seriös debatt om äldreomsorgen. Birthe Sörestedt sade nyss här uppe i talarstolen att efter Bengt Lindqvists svar blir många lugnade. Det hoppas jag också, men det är faktiskt Birthe Sörestedt som genom sin interpellation har skrämt upp dem, och det tycker jag är det verkligt allvarliga.

Margit Gennser har redan lagt till rätta alla de felaktiga påståenden som förekom i interpellationen. Det finns därför ingen anledning att jag upprepar vad hon har sagt och tar fram samma fakta. Jag kan bara säga att på den punkten är vi helt eniga.

Det hade ju inte gjorts någonting om Birthe Sörestedt hade tänkt på att om detta förslag från en tjänsteman – som senare har visat sig vara fullt medicinskt försvarbart – inte hade stoppats av skänepartiet och socialdemokraterna i skönt samarbete innan det ens kom upp till debatt, hade det kanske medfört att några fler malmöbor hade kunnat komma in på akuten och opereras, där nu andra ligger och tar upp platser. Man får ändå inte helt huka för att det var detta som var syftet när tjänstemannen väckte frågan i sjukvårdsstyrelsen.

Möjligen kan det vara intressant för Bengt Lindqvist, som alltså har blivit besvärad av en partikamrat och tvingats komma till kammaren vid ett tillfälle när han egentligen inte hade behövt komma eftersom alltihop är överspelat, att s. k. hotellboende för klinikfärdiga patienter faktiskt har använts tidigare i Malmö. På 1970-talet regerade socialdemokraterna där, och då hände detta. – Det var bara en upplysning, inte någon anmärkning.

Jag vill också starkt understryka att det går bra att lugna både statsrådet och malmöborna med att det kommer att finnas ca 350 ersättningsplatser vid årsskiftet.

Det verkar som om Birthe Söresteds och Bengt Lindqvists oro är styrd av deras gamla vanliga konservatism och ovilja att pröva nya vägar. Nu annonserar ni stort och dyrt om att ni vill ha en mänskligare vård, inte en privat – jag har nog sett annonserna! Jag kan bara beklaga alla anställda i dagens vårdapparat, som ni på det här sättet indirekt kritiserar för att inte vara tillräckligt mänskliga. I alla de möten jag har haft med vårdpersonal,

både offentlig- och privatanställd, har jag aldrig funnit annat än att de alla är besjälade av en gemensam strävan, nämligen att göra livet så drägligt som möjligt för patienterna. Denna deras strävan beror inte på om de är anställda av landsting eller av en enskild arbetsgivare. Det borde vi gemensamt hedra dem för och vara glada för alla insatser – även av de få som får tillfälle att verka med en enskild arbetsgivare.

Som jag sade inledningsvis finns det emellertid en bit i den här diskussionen som är obehaglig. Ni skrämmer gamla och sjuka, ni använder dem som slagträ i en osaklig debatt, och det enda ni åstadkommer med det är att många fullständigt i onödan börjar oroa sig för sin ålderdom och för vad som skall hända när de då kanske behöver hjälp.

Jag kan bara påpeka att vi från folkpartiets sida alldeles nyligen har presenterat ett program som heter Glöm inte de glömda, och vi har dessutom – vilket jag tydligen måste påminna om – avsatt 100 milj. kr. per år för utbyggnaden av egna rum till dem som vill ha sådana. Det kanske också är bäst att jag påpekar att vi prioriterar sjukvården så starkt att vi inte vågar lova att sänka skattetrycket totalt.

Anf. 12 ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! Den fråga som berörs i den här debatten är egentligen en del av ett problem som bara blir större och större, och det är vårdkrisen. Några av orsakerna till den här vårdkrisen vill jag kortfattat beröra och då först och främst utifrån Malmös horisont.

Att antalet äldre också i Malmö kommer att öka kraftigt, och har ökat, är numera ett väl etablerat faktum. Men det borde ha kunnat förutses för flera år sedan. Ändå tycks detta för de flesta politiker och planerare ha slagit ned som en blix från klar himmel. Yrvakenheten är påfallande och åtgärderna måste ibland vara improvisatoriska – ibland är de t. o. m. brådstörtade.

Vi står här egentligen med en otillräckligt utbyggd vårdkedja. Men skall man leta efter syndabockar, Birthe Sörestedt, ja, då måste man i ärlighetens namn gå betydligt längre tillbaka i tiden än två år!

En annan underlåtenhet som också påverkar den här utvecklingen är hanteringen av ålderdomshemmen. Den socialdemokratiska politiken på riksnivå har varit förödande. Bara sedan 1982 har man tvingats lägga ned mer än 20 % av alla platser på ålderdomshemmen. Äntligen tycks en omprövning vara på gång. Men det är så dags, även om man kan säga bättre sent än aldrig. Men många ålderdomshem har redan lagts ned helt i onödan, till nackdel för äldre vården.

Den svagt utbyggda primärvården i Malmö är så anmärkningsvärd att den förtjänar ett särskilt påpekande. I Malmö har ju socialdemokraterna under en mansålder haft obestridd majoritet, närmare bestämt under inte mindre än 66 år. Staden har vuxit oerhört mycket i omfång. Medan städer som Göteborg och Stockholm sedan länge har byggt upp ett tämligen tätt nät av vårdcentraler, står Malmö med en gles, otillräcklig primärvård. De stora tätbefolkade stadsdelarna med familjer med många barn är underförsörjda när det gäller sjuk- och friskvård. I stället satsade socialdemokraterna på privata läkarhus placerade i de västra och centrala delarna av staden. Man glömde helt bort andra stadsdelar. Det är naturligt att helst vilja glömma och

gömma sådana här besvärande fakta – i all synnerhet som en kraftfull, helhjärtad satsning på primärvården nu äntligen är på gång, med tonvikt på de tidigare försummade stadsdelarna. Här har centerpartiet varit pådrivande.

Alternativa lösningar är bra. Men en verksamhet blir varken bättre eller sämre bara därför att den drivs i privat eller offentlig regi, utan det är effektivitet och kvalitet som måste vara avgörande. Därför kan vår inställning när det gäller privata initiativ kort beskrivas som ett både-och, inte som ett antingen-eller.

Sedan finns det andra stora problem att lösa som har med vårdkrisen att göra. Jag skall beröra ett sådant problem. Det gäller personalsituationen. Det som i dag ger anledning till oro är att så många sjuksköterskor lämnar yrket och söker sig till andra utkomstmöjligheter. Det påverkar också möjligheterna att bygga ut omsorgen. År 1985 övergick t. ex. 1 225 sjuksköterskor till annan verksamhet. Det var en ökning med 45 % på fem år. Den trenden har sedan hållit i sig.

Det uppstår alltså många vakanser som skulle behöva fyllas med nyutbildade sjuksköterskor. Men det är tyvärr så, att vårdlinjerna nu är betydligt mindre eftersökta än de var för bara några år sedan. På vårterminen 1987 var situationen särskilt bekymmersam. Antalet elever som då sökte till sjuksköterskeutbildning var ca 1 000 mindre än året innan.

Det som händer när efterfrågan på en utbildning är låg är att intagningspoängen sjunker och allt fler andrahands- och tredjehandsökande kommer in. Det är helt klart att ett högt betyg i teoretiska ämnen inte är avgörande för om en elev blir en bra sjuksköterska eller inte. Det är självfallet andra mänskliga egenskaper, som inte kan mätas i betyg, som betyder mer. Det går emellertid inte att bortse från det faktum att en blivande sjuksköterska måste ha viss förmåga att tillgodogöra sig också teoretisk utbildning.

Eftersom det är ett svagt intresse för utbildning på hela vårdområdet, inom sjukvården och äldreomsorgen, finns det risk för att trycket på de yrkesverksamma ökar ytterligare, och det kommer att inverka negativt på omsorgen om de sjuka och inte minst de äldre. Vi har därför i en partimotion från centerpartiet efterlyst ett åtgärdsprogram för att öka attraktiviteten i vårdrkena.

Det problem som Birthe Sörestedt berör är alltså mycket mer komplicerat än hon framställer det i interpellationen.

Anf. 13 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Jag skulle vilja bidra med litet fakta om äldreomsorgen i denna debatt.

Nästan 18 % av befolkningen, eller 1,4 miljoner människor, i vårt land är 65 år eller äldre. Antalet människor som är över 80 år eller äldre ökar fram till år 2000 med 125 000.

Hur ser då situationen ut för de äldre? 95 % av alla bor ensamma. Av dem som är mellan 65 och 79 år bor bara 5 % på institution, och av dem som är mellan 80 och 84 år bor 85 % fortfarande i vanligt boende. I Stockholm bor 50 % helt ensamma, men i vissa stadsdelar, som Kungsholmen, bor 90 % helt ensamma. Ensamheten kan vara ett stort problem för alla människor, men i synnerhet för äldre.

Av de människor som är 90 år och äldre bor 50 % på någon form av institution, oftast ålderdomshem och därefter sjukhem, långvård eller någon psykiatri.

Hur ser då situationen ut för de få människor som bor på institution? Av de byggnader som uppfördes före 1950 har 82 % byggts om, och samma tal gäller för ålderdomshemmen.

35 % av de människor som bor på någon form av institution behöver hjälp med maten, och 14 % behöver matas. 38 % har egen nyckel. 55 % behöver hjälp med sänggåendet – på ålderdomshemmen är det 30 %. 33 % är rullstolsbundna, 57 % har egen toalett och 56 % har enbäddsrum. 14 000 människor måste av olika skäl gå till sängs före kl. 5 på eftermiddagen.

Hur ser då situationen ut för dem som bor på ålderdomshem? Det är ju en aktuell fråga i dagarna. 89 % har egen toalett, och 92 % har tillgång till egen uteplats. Kvadratmeterytan på rummen är liten: 12–14 m². 42 % av ålderdomshemmen byggdes före 1960. 75 % av dem som bor på ålderdomshem är 80 år eller äldre. 25 % är urininkontinenta. 95 % har egen nyckel. 81 % har eget telefonuttag.

I debatten om äldreomsorgen har vi sagt att människor skall ha rätt till eget boende och kunna bo kvar i sin egen bostad så länge som möjligt. Många bor också kvar i eget boende – de siffror som jag har tagit fram visar det – och de skall få hjälp av hemtjänsten. Hur ser då hemtjänsten ut? Det varierar förstås. Personalen inom hemtjänsten sliter verkligen, vilket visas av många rapporter. 300 000 äldre människor får hemtjänst, och hälften av dem är över 80 år. I genomsnitt får de hjälp fyra timmar i veckan eller en halvtimme per dag. Så illa ställt är det med tillgången på hemtjänst.

Det behövs en stor nyrekrytering inom hemtjänsten, om den i framtiden skall kunna fungera något så när. Det behövs 120 000 människor fram till år 2000. Inom hemtjänsten arbetar bara 10 % på heltid. Anledningen är att arbetet är alltför påfrestande fysiskt och psykiskt. Folk slutar också. Man får ta in vikarier. Det värsta exemplet – som kanske inte borde nämnas – gäller en pensionär som hade 36 olika hemvårdare på sex veckor.

Eftersom många människor i vårt land blir riktigt gamla, tror jag att man måste utveckla många kollektiva boendeformer. Det behövs många alternativ: gruppboende och olika former av gemensamhetsboende med service av olika slag. Många behöver också en total omvårdnad, dvs. den totala omvårdnad som går att få på ett ålderdomshem. Alla är ju också överens om att frågan om ålderdomshem måste lösas. Det behövs olika former av ålderspensionat – man borde kanske kalla ålderdomshemmen för ålderspensionat i stället för ålderdomshem, eftersom ordet ålderdomshem har en dålig klang för många människor.

Det har sagts att vårdkrisen kommer att bli större och större. Över huvud taget kommer äldrevården och barnomsorgen att i framtiden ta stora resurser i anspråk. I ett samhälle där man säger sig vara solidarisk med gamla måste resurserna anslås, och det måste bli många olika alternativ, eftersom behoven skiftar så mycket från person till person.

Anf. 14 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! I dag har jag gett svar på en interpellation som jag uppfattar

handlar om åldersdementa och deras anhöriga och om hur vi ger de gamla vård och stöd, så att de kan leva ett så gott liv som det över huvud taget är möjligt.

Nu vidgas det hela till att bli en allmän debatt om äldreomsorgen, och det är väl i och för sig inget fel i det, men jag tycker att vi skall hålla oss till huvudproblematiken, det som är dagens ämne: de åldersdementas situation. Innan jag går in på detta ämne vill jag säga att äldreomsorgen och de uppgifter som vi har framför oss handlar om tre huvudfrågor.

För det första gäller det att få fram de resurser som samhället behöver för att vi skall kunna ge äldre människor den vård och det stöd som motsvarar våra ambitioner när det gäller socialpolitiska insatser. Människor skall kunna leva ett aktivt och värdigt liv.

För det andra måste vi klara personalfrågorna. På den punkten finns det mycket att säga. Vi står inför svåra uppgifter, men vi saknar inte vare sig idéer eller möjligheter att vidta konkreta åtgärder.

För det tredje handlar det om organisations-, huvudmannaskaps- och ansvarsfrågor. Detta är viktigt, eftersom det är alldeles nödvändigt att åstadkomma större enhetlighet i planeringen av insatserna på äldreomsorgens område, så att gamla människor kan få det stöd som de behöver. Framför allt gäller det det delade huvudmannskapet mellan landsting och kommuner.

Herr talman! Vi talar om att det är viktigare med en mänsklig vård än med en privat av det enkla skälet att uppgifterna att ta fram resurser och personal och att lösa organisationsfrågorna är de uppgifter vi har och måste klara för att i framtiden kunna ge äldre människor en värdig och god vård. Vi menar också med den affisch som kritiserats här att de borgerliga talar för mycket om att privata alternativ skulle vara lösningen på vårdkrisen. Det tror jag inte alls. Resurser och personal, en lösning av organisationsfrågorna och ett bibehållande av ett klart uttalat samhällsansvar för människors grundläggande trygghet, det är den väg som vi socialdemokrater anser att man skall välja.

Inom äldreomsorgen är frågan om de åldersdementas situation en av de allra viktigaste. Sprit visar i en analys att antalet svårt åldersdementa människor kommer att öka från dagens uppskattningsvis 65 000–66 000 till kanske 88 000–90 000 år 2000. Det är en grupp som behöver särskilda och omfattande stöd- och vårdinsatser, om vi skall kunna klara uppgiften. Det är min bedömning att vi i dag har goda kunskaper om vad vi egentligen borde göra. Jag vill också säga att medvetenheten är stor ute i kommunerna om vad som skall göras, och viljan finns där. Vad det handlar om är att omsätta detta i konkret planering. Det gäller att få fram resurserna, att klara personalfrågorna och att också klara ansvarsfrågorna i detta sammanhang. Det är en uppgift för både landsting och kommuner. Och det är bråttom därför att denna grupp växer. Våra utbyggnadsplaner avspeglar visserligen ambitionen att gå vidare, men de är tilltagna i underkant i förhållande till det växande behovet.

I den sakfråga som behandlats i dagens interpellationsdebatt har jag uppfattat att alla är överens om att frågan om att ge åldersdementa hemvist i hotell och ge dem vård genom hotellpersonalen inte är en bra lösning. Därmed har vi avfärdat det. Låt oss i fortsättningen diskutera också kring de åldersdementas behov och hur vi skall klara av dem. Det tror jag debatten vinner på, och det har den gruppen rätt att vänta av oss.

Anf. 15 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Herr talman! Jag vill först säga till Margit Gennser att det faktiskt fanns ett förslag om vård på hotell uppe till diskussion men att det mötte motstånd och stoppades. Det är alltså inte längre aktuellt och jag hoppas att det inte kommer upp mer.

Det är faktiskt också så att antalet klinikfärdiga patienter har ökat. I stället för att få en plats i eget rum med egen toalett tvingas äldre och omvårdnadsberoende personer att tillbringa månader på sjukhusavdelningar. Detta beror på att äldreomsorgen inte är planerad för att kunna ta emot sådana patienter.

Vid ett flertal tillfällen har behovet av olika vårdformer debatterats i kammaren, men tydligen har detta inte nått ända ut till kommunerna. I Malmö har man t. ex. sålt servicehus, som delvis skall byggas om till vanliga lägenheter. Det är servicehus som skulle kunna ta emot dessa klinikfärdiga patienter och ge dygnsomvårdnad om så behövs.

Vad gäller utbyggnad vill jag påpeka att Limhamns sjukhem stått tomt i över ett år. Från borgerligt håll säger man att det är av ekonomiska skäl. Där kunde patienter ha erbjudits vård och omsorg och också eget rum, som folkpartiet förespråkar. Där finns plats för 56 personer i eget rum. Man har också givit löfte om 100 vårdplatser i gruppboende under 1986/87. De har ännu inte tillkommit. Därför får människor vara kvar på sjukhusavdelningarna. Resurserna är helt enkelt inte tillräckliga. Men malmöborna har fått en skattesänkning. Det är just de människor som behöver vård och omsorg som har fått betala den, genom höjda taxor och brist på resurser för omsorg.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 16 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag ägnade hela mitt anförande åt att mening för mening, stycke för stycke, rätta Birthe Söresteds felaktigheter. Jag har för mig att hon inte har varit särskilt aktiv i kommunalpolitiken. Det har jag varit. Jag känner faktiskt till de här frågorna.

Birthe Sörestedt säger att det har funnits ett förslag av den innebörd som hon angivit i interpellationen. Ja, jag sade att det fanns ett sådant tjänstemannaförslag, men det hade inte fattats något politiskt beslut om det.

Birthe Sörestedt konstaterar att vi har problem med äldre patienter i Malmö. Ja, naturligtvis. Malmö har på grund av utflyttningen av folk i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet fått en av landets snedaste befolkningsfördelningar, och människorna blir äldre år för år. De borgerliga har suttit vid makten i två år, socialdemokraterna i 66! Man rättar inte till vad som är fel på två år.

Jag tycker om att diskutera fakta. Jag tycker om att tala om saker och ting som de verkligen är. Därför skall jag övergå till personalfrågor – de frågorna kan jag. Som jag sade satt jag i fredags i Malmö och diskuterade hur vi skulle kunna klara den personalkris som vi nu har och som vi hade på alla sjukhus i alla landsting i somras. Och vad fann vi? Det vore mycket bra om vi kunde locka pensionerade sjuksköterskor att vikariera på sommaren. Jag skulle

vilja be statsrådet Lindqvist att gå till herr Feldt och tala lite skattefrågor med honom – det är vad som behövs. Personalchefen för sjukvården i Malmö undrade om man inte kunde ge skattefria stimulansbidrag. Jag är ledamot av skatteutskottet; jag brukar inte syssla med sådana här s. k. mjuka frågor – jag tycker de är mycket hårda. Jag sade att man inte kan göra det. Men det är egentligen vad vi behöver för att få sjuksköterskor.

Vi funderade över scheman. Vi hoppas att vi kan göra bättre scheman. Vi kanske kan göra scheman som passar de sjuksköterskor som är hemma med små barn, osv. Men skälet till problemen är inte att vi inte vill ha mänsklig vård – det vill vi alla ha. Ett av skälen till att vi har problem är dess värre skattesystemet. Det är i dag inte pengar som är den största flaskhalsen i äldreomsorgen – det är utbildat folk.

Och så ännu ett förslag, herr statsråd: Se till att utländska sjuksköterskor vi har här snabbare får legitimation! Då skulle man kunna öka antalet sjuksköterskor med kanske 50–60 – relativt snabbt, billigt, bra och effektivt. De flesta har legitimation motsvarande EG-standard.

Anf. 17 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag noterade i Bengt Lindqvists andra inlägg att han använde uttrycket: Mänsklig vård är viktigare än privat. Det är ju allmänt bekant att man inte kan jämföra äpplen med päron. Man kan inte jämföra äpplen med apelsiner heller. Mänsklig vård har som jämförelse över huvud taget ingenting att göra med privat.

Men det som var intressant var att Bengt Lindqvist har retirerat – han talade inte om en mänskligare vård, utan han menade att vården skall vara mänsklig. Jag tror att vi är alldeles ense på den punkten. Det som för mig är viktigt är att ni, när ni säger att vården skall vara mänskligare, dömer ut all den vårdpersonal som för närvarande jobbar, och det är jag ganska bekymrad över. Jag tycker inte att dagens vårdare uppför sig omänskligt på något sätt.

Sedan några ord om privata alternativ. Bengt Lindqvist säger att borgerliga partier tror att privata alternativ är lösningen. Nej, Bengt Lindqvist, så naiva är vi inte. Det har vi aldrig påstått. Vi har sagt att privata alternativ, om de tillåts, kan bidra till att lösa problemen i vården. Vi har anvisat en av många vägar. Det är en del av lösningen att man släpper loss idéerna. Det är vad det handlar om.

Vi har återigen hört att hotell inte är en lösning. Nej, självfallet inte! Det är ingen som har gjort det gällande, och det finns heller inga förslag om det i Malmö – jag kan bara notera det när vi i Sveriges parlament nu uppehåller oss kring Malmös problem. Det var en personalidé – men syftet hos den höge tjänstemannen i Malmö var självfallet att skapa fler platser i akutsjukvården. Jag tycker, herr talman, att det är ett bra bevis på mänsklighet att man försöker bidra till att folk som är akut sjuka så fort som möjligt kan komma till en sjukhussäng.

Anf. 18 ULLA TILLANDER (c):

Herr talman! Det är ingen bra lösning att gå in för hotellboende, men som Karin Ahrland nämnde i sitt första inlägg har faktiskt hotellboende använts i

vården i Malmö i slutet av 1970-talet. Förslaget är alltså inte unikt. Men också den gången var det avsett som en tillfällig lösning. Den gången anlätades hotell Arkaden – och det skedde då socialdemokraterna hade ansvaret i Malmö.

Birthe Sörestedt uppmanade Bengt Lindqvist att följa utvecklingen när det gäller privatiseringsivern. Då får naturligtvis Bengt Lindqvist ganska mycket att göra. I Malmö består privatiseringen i att privata engagemang tillåts existera och utvecklas om de uppfyller de kvalitativa krav som det finns anledning att ställa, men liknande inslag finns i flertalet av landets kommuner, och de socialdemokratiskt styrda är inte undantagna.

Det finns också flera intressanta exempel på att det tidigare hårda socialdemokratiska motståndet mot att privata företag tillåts etablera sig inom vård och omsorg har luckrats upp. Jag skall bara nämna några exempel.

I det socialdemokratiskt dominerade Västmanlands läns landsting har Praktikertjänst tagit hand om en ny vårdcentral. I Norrköping, som är socialdemokratiskt styrt, får ett bolag ansvaret för en ny vårdcentral och ett helt primärvårdsområde. Fackföreningsägda Riksbyggen och kooperativa HSB intresserar sig för hemtjänst på många håll i landet. Från barnomsorg, hemtjänst, äldreomsorg, sjukvård och socialt behandlingsarbete kunde exemplen lätt mångfaldigas. Det är bra med en blandning av offentligt och privat.

När de borgerliga i Malmö övertog ansvaret 1985 övertog de också en otymplig sjukvårdsorganisation. Nu arbetas det med en decentraliserad beslutsgång, med ett delegerat medicinskt och ekonomiskt ansvar. Det är faktiskt en förutsättning för att vårdkedjan skall fungera, men det tar naturligtvis sin tid att åstadkomma en sådan organisation. Men det är speciellt viktigt om man vill kunna satsa på t. ex. lokala sjukhem och ålderdomshem.

Anf. 19 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! Frågan om de åldersdementa människornas situation hänger givetvis samman med hela frågan om äldreomsorgen. Det finns också forskare som påstår att om man har riktiga omvårdnadsformer kan man både hindra och stoppa åldersdemens. Det sägs också att med sådana riktiga omvårdnadsformer är åldersdemens ett onödigt tillstånd.

Med detta i botten borde vi satsa mycket resurser på att få fram sådana omvårdnadsformer som hindrar demens.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Bengt Lindqvist, eftersom han är på det klara med att personalfrågan inom hemtjänsten och äldreomsorgen är ett problem och kommer att bli ett ännu större problem de år som ligger framför oss. Bl. a. med tanke på att vi kommer att ha ett nyrekryteringsbehov av 120 000 människor fram till år 2000 är detta ett veritabelt problem.

Jag skulle vilja fråga Bengt Lindqvist ifall han har några idéer hur man skall kunna rekrytera personal och hur man skall kunna behålla personal inom hemtjänsten samt vidareutveckla och stötta personalen. Det arbete som denna personal har är ett av de tyngsta som finns, och det ställs oerhört stora krav på hemtjänstpersonalen. Sex timmars arbetsdag är ju ett förslag som vpk har fört fram i många sammanhang, och jag tycker att det vore ett förslag

att ta till sig när det gäller hemtjänstens förhållanden. Lönefrågan är förstås också viktig. 90 % av dem som arbetar inom hemtjänsten jobbar på deltid därför att de inte orkar jobba på heltid, och även detta måste man ta med i beräkningen då man skall stötta hemtjänstpersonalen.

Jag vill alltså veta vilka idéer regeringen har då det gäller att försöka täcka rekryteringsbehovet och lösa frågan hur man skall kunna behålla personalen. Det är problem som kommer, men de finns i viss utsträckning redan i dag.

Låt mig också beröra frågan om privatiseringen. Det pågår ju en privatisering inom den offentliga sektorn. Moderaterna vill sälja ut väldigt mycket, och en hel del har redan sålts ut just i Malmöregionen. Jag vill varna för den här privatiseringen, framför allt när det gäller äldreomsorg och barnomsorg, eftersom det där är fråga om så oskyddade grupper. Vården av gamla är ju en samhällelig skyldighet. Resonemanget härvidlag kan jag inte begripa. Jag tror att det var Ulla Tillander som sade att man skall släppa idéerna loss. Varför kan inte de här idéerna, den kreativitet som finns hos hemtjänstens personal och över huvud taget bland offentliganställda, släppas loss inom ramen för kommunernas och landstingens verksamhet? Jag förstår inte motsättningen på denna punkt.

Anf. 20 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag kommer gärna tillbaka till riksdagen och debatterar med här närvarande ledamöter om privatisering och socialpolitik. Men jag tror att i så fall skall vi bestämma oss för att det är *det* som debatten skall handla om; detta är nämligen alltför stora och viktiga frågor för att behandlas perifert, när vi diskuterar en annan angelägen fråga. Det finns väldigt mycket att säga på den punkten, och det är väsentligt att vi nyanserar oss. Men jag kan väl ändå konstatera att den inte sällan hårda propaganda för privata alternativ som ofta upptar stor del av inlägg från borgerliga debattörer ändå något nyanserats här i kammaren nu. Framför allt tycker jag att det var fallet i Karin Ahrlands inlägg.

I övrigt, herr talman, vill jag bara kort kommentera personalfrågan som ju är, och det har jag sagt många gånger i kammaren, en ödesfråga för äldreomsorgen. I början av april kommer socialstyrelsen med sin rapport – som man utformat tillsammans med Kommunförbundet, de fackliga organisationerna och en rad myndigheter – om situationen beträffande äldreomsorgen. Det gäller då både frågan om hur vi kan bli bättre på att rekrytera och frågan om hur vi kan bli bättre på att behålla vår personal.

Vad vi redan nu vet är ju att det inte finns några enkla patentlösningar. Hela detta yrkesområde – omsorgsarbetet – måste utvecklas. Vi måste erkänna detta arbete som en viktig socialpolitisk insats och ta konsekvenserna av det ansvar och de svåra arbetsuppgifter som ligger på de här yrkesutövarna. Det leder till en diskussion om allt: utbildning, fortbildning, handledning, arbetsmiljö, arbetsredskap, arbetsmetoder, fysisk träning under arbetstiden, mera omväxlande uppgifter osv.

Vi i socialdepartementet prioriterar nu detta mycket högt i det utvecklingsarbete som sker. Jag väntar med spänning på socialstyrelsens rapport och avser självfallet att tillgodogöra mig resultatet därav inför utformningen av regeringens förslag till riktlinjer för äldrepolitiken under 90-talet, som vi kommer att redovisa i en särskild proposition.

Anf. 21 MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag har, herr statsråd, helt och hållet ägnat mig åt att granska interpellationen och interpellationssvaret och därvid enbart tagit upp personalfrågor. Spörsmålet om privatisering är mycket större. För en sådan krävs en decentralisering och mycket djupgående resonemang om resursanvändning. Inte heller jag tycker att detta skall tas upp här.

Jag måste till herr statsrådet säga att han inte skall ställa för stora förhoppningar på resultatet, om en central byråkrati skall tala om hur man skall jobba ute i kommunerna och i landstingen. Nej, resultaten kommer i det vardagliga arbetet nära patienterna, nära administratörerna osv. Det är också den linjen som vi följer i Malmö.

Jag beskrev i fredags – och det beskrevs också på en presskonferens som anordnades av sjukvårdsstyrelsen i går – hur man skulle kunna gå till väga, på många olika sätt, för att rekrytera och behålla personal. Vad jag framför allt vill prioritera i det sammahanget är arbetet för att behålla de anställda.

Jag skulle vilja säga till herr Lindqvist: Tala med herr Feldt om skattefrågorna, som är brännande i det här sammanhanget. Naturligtvis gäller detta också beträffande löne- och arbetstidsfrågorna, och det är sådana som vi ägnar oss åt i avtalsförhandlingarna. Det är inga lätta spörsmål. Det är jordnära frågor, och man måste i dessa sammanhang få debet och kredit att gå ihop.

Anf. 22 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tror faktiskt inte att jag använde någon annan nyans när det gäller privata alternativ i vården än vad jag har gjort tidigare. Men oavsett nyanserna är jag naturligtvis glad om statsrådet Lindqvist äntligen har förstått varför vi i folkpartiet är öppna för att pröva också enskilda initiativ bredvid den offentliga vården, som självfallet måste ha det största ansvaret för den berörda sektorn. Kanske kan den nya upptäckt som Bengt Lindqvist har gjort medföra att han blir mera sympatiskt inställd till olika möjligheter inom vården. Intet skulle glädja mig mer.

Anf. 23 BIRTHE SÖRESTEDT (s):

Herr talman! Jag vill vända mig till Margit Gennser, som säger att vi skall jobba nära människorna. Vi håller väl alla med om att problemen skall lösas nära människorna. Dessa skall också ha frihet att välja den omsorg och det boende som de helst vill ha. Jag tror inte att de äldre i Malmö har känt att de har haft valfrihet i samband med de gjorda utförsäljningarna av servicehus eller när hemtjänsten har lagts över på en stiftelse. De har inte blivit tillfrågade och inte heller fått ordentlig information i samband med att besluten har fattats.

Det gäller alltså att veta vems valfrihet man månar om och vad man menar med valfrihet:

Tredje vice talmannen anmälde att Ulla Tillander och Margit Gennser anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om specialbränsle till
motorsågar*

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Lennart Brunander har frågat miljö- och energiministern om hon kommer att vidta några åtgärder för att förbättra skogsarbetarnas arbetsmiljö med anledning av de problem som dagens bensin skapar samt när ett förslag från regeringen kan förväntas.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara interpellationen.

En av orsakerna till att skogsarbetare i dag upplever avgasproblemen som större än tidigare anses av många vara att bensinens kvalitet försämrats, bl. a. genom att oljebolagen med hjälp av s. k. krackning omvandlar eldningsolja till bensin. Ökade halter av omättade kolväten i motorsågsbränslet skulle då vara orsaken till de ökade besvär som rapporterats. För att få fram ett tillräckligt bedömningsunderlag har arbetarskyddsstyrelsen initierat ett forskningsprojekt vid institutet för arbetsmiljöforskning i Umeå, där ett antal olika bränslen för motorsågar skall undersökas.

Projektet i Umeå beräknas vara färdigt i november. Därefter får ställning tas till vilka åtgärder som kan bli aktuella att vidta.

Anf. 25 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Det är bra att man har tagit tag i dessa frågor i arbetsmarknadsstyrelsen. Men jag tycker ändå att arbetsmarknadsministerns svar innebär att man skjuter problemet på framtiden för att vänta och se. Vi vet redan i dag att man har bekymmer med den här bensinen, och vi vet också ungefär vad som skulle behöva göras. Bensinen har blivit allt sämre i detta avseende, dvs. när den används i tvåtaktsmotorer. Bensinen har också blivit sämre ur hälsosynpunkt. Det är helt enkelt ett dåligt bränsle i detta sammanhang. Detta hänger samman med att man nu så att säga kramar mer bensin ur oljan. Tidigare destillerade man oljan för att få fram bensinen. Då fick man inte fram så mycket bensin som i dag. Men eftersom det går åt mer bensin och mindre brännolja i dag har raffinaderierna ändrat sina system och därigenom fått fram en annan bensin som är klart sämre. Vi behöver helt enkelt få tillbaka den gammaldags destillerade bensinen. Det skulle inte heller vara så svårt att vidta åtgärder för att åstadkomma detta.

Som framgår av svaret finns det en mängd kolväten kvar i avgaserna. Men det är inte bara genom avgaserna som skogsarbetarna får i sig giftiga ämnen när de använder motorsåg, utan det är även genom att bensinen helt enkelt dunstar. Genom att mer avgaser tillförs bensinen ökas ångtrycket, vilket inte är bra. Ångtrycket borde inte överstiga 60 kPa, medan det i dag ligger på mellan 90–105 kPa.

Svenska mekanisters riksförbunds ordförande Roland Elmäng har i en artikel i tidningen Skogen framhållit att man som motorsågsbränsle egentligen borde använda de destillerade komponenterna. Det borde alltså vara ett lämpligt oktantal på denna bensin. Mindre än 3 volymprocent av det aromatiska kolvätet bensen skulle få finnas. Nu får det finnas upp till 5 %. Det högsta ångtrycket borde, som jag sade, inte överstiga 60 kPa. Det är 40 % lägre än vad vi i dag normalt har.

Bensin borde inte heller innehålla några olefiner, dvs. omättade kolväten vilka uppkommer vid det här nya sättet att raffinera och kracka. Slutligen borde bensinen inte heller innehålla några etrar och alkoholer och inte heller några blyföreningar.

På detta sätt skulle man få fram en bensin som enligt Roland Elmäng skulle vara bra avpassad både för dessa motorer och ur hälsosynpunkt för skogsarbetarna. Naturligtvis spelar även omständigheterna runt omkring en viss roll. T. ex. uppe i norra Sverige, där man nu har mycket snö, har de som använder motorsåg stora bekymmer eftersom avgaserna då blir kvar kring dem. Samma bekymmer uppstår när det är vindstilla och under varma sommardagar.

Jag skulle vilja fråga arbetsmarknadsministern om det inte är möjligt för henne att redan nu litet mer aktivt engagera sig i detta stora arbetsmiljöproblem, eftersom så många människor är utsatta för det, vissa människor mera än andra. Är arbetsmarknadsministern beredd att snabbt vidta några åtgärder för att påskynda dessa undersökningar och kanske redan nu göra någonting?

Vi vet att om vi tar fram en sådan här bensin så kommer den också ganska säkert att bli dyrare. Det är då risk för att den bara av den orsaken inte kommer till användning i så stor utsträckning som man skulle vilja.

Är ministern positiv till en särbehandling av den här bensinen, exempelvis så att man tar bort skatten för att på det sättet göra den billigare?

Anf. 26 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Det är en mycket viktig fråga som Lennart Brunander har tagit upp, nämligen de faror som skogsarbetarna utsätts för orsakade av motorsågens avgaser. Men detta är ju inget nytt problem. Tvärtom är det på det sättet att skogsarbetarna alltid har utsatts för dessa avgaser när de hanterat motorsågen, oavsett årstid, väder och vind. Men i vinter har problemen på en del håll varit särskilt stora och detta av främst två orsaker dels på grund att vi har en sämre bensin, dels på grund av att det i vinter på många håll finns ett mycket stort snödjup.

Jag vill inte återupprepa vad Lennart Brunander redan har berört, men jag vill understryka det riktiga i hans beskrivning och göra ett tillägg.

För två veckor sedan besökte yrkesinspektionen en arbetsplats i Västerbotten för att se på detta problem. Men resultatet av det besöket blev ingenting – ingenting hände.

Detta föranleder en hel del funderingar. Det är helt klart att en motorsåg på inga villkor skulle få startas inne i en verkstad, även om det skulle röra sig om en mycket kort tid. Men skogsarbetaren nere i en mer än meterdjup snögrop får stå böjd över en motorsåg med munnen formligen vid avgasröret. Det är ju nästan fråga om rena gaskammaren. Undra på att han då sedan besväras av huvudvärk, illamående, yrsel, allergier och hudirritationer.

Nu sägs det – och det visste jag redan tidigare – att det i Umeå pågår forskningsprojekt som skall vara klara i november. Detta är bra, men det finns möjligheter att redan i dag tillhandahålla en bättre bensin fastän den då blir dyrare. Det kan väl inte vara så att man nu har glömt bort hur man tidigare framställde bensin?

Klart är att det skulle handla om mycket små mängder och därtill stora lagringskostnader om man skulle tillhandahålla ett speciellt bränsle för motorsågar. Men egentligen borde vi inte behöva diskutera om detta. Det borde vara en självklarhet att det "gamla hederliga bränslet" återinfördes.

För att åstadkomma detta har man, enligt vad jag kan bedöma, två olika alternativ att välja mellan. Endera får man lagstifta om skyldighet att använda en bensin som bedöms som bra, eller så får man ta bort skatten på detta bränsle.

Det är gott och väl att man nu forskar. Men lika säkert är det att man redan i dag kan få fram en bättre bensin, som dock bedöms komma att kosta mer.

Jag utgår faktiskt ifrån att arbetsmarknadsministern så snabbt som det är möjligt vidtar nödvändiga åtgärder på det här området. Man bör väl ändå inte avvakta en forskning på det här området och vänta med att vidta åtgärder som är möjliga att vidta redan i dag. Det kan ju inte vara någon nackdel om skogsarbetarna redan i dag får möjlighet att använda den gamla bensinen. Skulle det mot förmodan komma fram ett mycket bättre bränsle för motorsågarna är det bra då i så fall.

Anf. 27 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Att den bensin som används nu är sämre, det är vi överens om. Men att utnyttja möjligheten att vänta på den analys som genomförs i Umeå är inte detsamma som att skjuta på problemen. Tyvärr måste jag nog säga att jag inte tror att vi blir hjälpta av att jaga på det här projektet.

Projektet har tillkommit därför att ett av problemen är att man inte exakt känner till orsakerna. Man vet att man mår mer illa i dag, men man vet inte om det beror på att det luktar illa eller om bränslet verkligen är farligare. Vi kan också konstatera att den bensin som används i dag är dålig både för dem som kör maskinerna och för själva motorsågarna.

Projektet går ut på att man skall undersöka hur sammansättningen av de här gaserna påverkas av olika bränslekomponenter. I de bränslen som provas ingår också det bränsle som ordföranden i kommittén har tagit fram. Man skall också kunna se om det är möjligt att föreslå hur ett specialbränsle skall vara sammansatt. Man skall ta fram underlag för rekommendationer.

Det kommer förmodligen att finnas en del andra problem även efter det att man har tagit fram ett specialbränsle eller fått fram ett bättre bränsle. Det antyds litet grand i det senaste inlägget av John Andersson. Det är nämligen fråga om så små kvantiteter att man får andra typer av bekymmer, inte minst distributions- och lagringsbekymmer. Distributionsbekymren finns dessutom redan i dag.

Jag är positiv till att gå in med rekommendationer för att minska riskerna. Men jag tycker att vi skall avvakta det projekt och den analys som genomförs. Resultatet skall vara färdigt i november i år.

När det gäller en eventuell skattebefrielse vill jag säga att jag inte tror att pengarna är det stora problemet. Det är framför allt transport och lagring som är det större problemet. Man får ju göra avdrag redan i dag för arbetsredskap och bränsle, så marginalkostnaden för arbetsgivarna är inte särskilt stor.

Anf. 28 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det framkom kanske inte så mycket nytt i det senaste inlägget, men det är ju bra att arbetsmarknadsministern är intresserad och att vi är överens om att den bensin som vi har i dag inte är bra.

Arbetsmarknadsministern säger att vi inte vet riktigt vad det är för bekymmer. Vi vet att det luktar illa och att man inte mår bra men inte vet om bränslet i övrigt är bra. Men vi vet ändå att dessa avgaser inte är nyttiga för människor. Precis som John Andersson sade: Skall man använda en sådan här motorsåg vid en verkstad måste man gå ut. Man får inte vara inne i lokalen och göra det. Så gör man inte för skojs skull utan därför att det inte är bra att inandas dessa avgaser.

Har man kört motorsåg en del vet man också att man inte undgår dessa avgaser när man kör ute i skogen, och problemen förstärks genom de bekymmer med mycket snö som vi har i dag. Även på sommaren är det problem. Den bensin som vi har i dag kokar också mycket snabbt i tanken. Det gör att avdunstningen blir ännu större, och man får i sig ännu mer giftiga avgaser när man använder motorsågen.

Det är klart att det kommer att bli bekymmer med att få fram så små kvantiteter av det nya bränslet. Men det finns också andra komponenter som inte går åt i så stora mängder. Vi använder t. ex. kedjesmörjolja när vi kör motorsåg. Den åtgår i ännu mindre kvantitet, men vi har inga bekymmer att få fram den. Det är möjligt att få fram ett sådant här bränsle. Det är det vi vill att arbetsmarknadsministern skall hjälpa till med så snabbt som möjligt. Det är det som är viktigt.

Anf. 29 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag vill notera att arbetsmarknadsministern ställer sig positivt till att något händer på detta område. Om man nu inte vet vad som orsakar problemet, vet i varje fall skogsarbetarna att de inte hade lika stora problem med den gamla bensinen. Ett förstahandskrav från skogsarbetarna är att få tillgång till den gamla bensinen. Det kan inte på något vis vara till nackdel om de får tillgång till den gamla bensinen medan de väntar på ett eventuellt specialbränsle för motorsågar.

Man blir litet fundersam om man läser vad en bränsleexpert på Volvo i Göteborg säger. Han säger att han aldrig skulle kunna tänka sig att arbeta heltid med motorsåg. Han säger att han tillhör dem som vänder bort huvudet när han tankar bilen, och då handlar det ändå bara om någon minut. Att gå flera timmar i en avgasström som innehåller bortåt 20 % oförbränd bensin skulle vara mycket mycket obehagligt, säger han. Skogsarbetarna har läst denna experts uttalande, och man förvånas inte över att de är väldigt oroliga över detta problem.

Jag tycker att det vore bra om man kunde få tillgång till den gamla bensinen, i väntan på att man eventuellt får fram ett bättre bränsle. Jag har svårt att förstå vilka betänkligheter arbetsmarknadsministern hyser mot en sådan tågordning.

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! John Andersson säger att man inte hade lika stora problem förr som man har i dag. Det beror på vad man menar med "inte lika stora problem". Det luktar mer illa i dag, och man mår illa på ett tidigare stadium. Ett av syftena med det projekt jag har talat om tidigare är att man skall ta reda på inte bara varför det luktar sämre, utan också om det drivmedel man använder i dag är farligare än det man använde förr. Jag tycker trots allt att man skall avvakta detta projekt, som kommer att slutföras under året och som kommer att resultera i rekommendationer. Då står man på en säkrare grund. Detta projekt genomförs dessutom i samarbete med både Statens Maskinprovningar i Umeå och Skogshögskolan i Garpenberg, och det är naturligtvis en fördel.

Det finns också en hel del man kan göra redan i dag på arbetsplatserna. Ett av problemen är att arbetstakten är hårt uppdriven. Man arbetar mycket intensivt. En annan svårighet är att man inte gräver så vida gropar som man skulle behöva. Man står alltså och arbetar i djupa schakt. Man skulle t. ex. kunna tillämpa arbetsrotation. Man kan även använda sig av snorkel eller avgasrörsförlängare vid arbetet. Jag undrar också över detta med vegetabilisk smörjolja.

Det finns åtgärder att vidta redan i dag. Men det är inte meningen att det ena skall utesluta det andra. Syftet är naturligtvis att förbättra arbetsmiljön genom att använda sig av alla de olika möjligheter som finns.

Tredje vice talmannen anmälde att John Andersson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 31 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern säger nu att vi inte vet riktigt vad det beror på och hur farligt det är; man tycker att det luktar illa och man mår illa.

Jag tycker inte att det är acceptabelt att man skall gå och må illa när man arbetar, även om det inte är direkt farligt. Vi vet att det inte är bra.

Vi vill att arbetsmarknadsministern skall förbereda detta, i varje fall på ett sådant sätt, att det går att fatta ett snabbt beslut när vi får fram resultat. Om det är möjligt, är det naturligtvis också bra om vi skulle kunna fortsätta att använda den gamla vanliga bensinen.

Arbetsmarknadsministern säger att det finns annat vi kan göra, vi kan använda vegetabilisk smörjolja. Från jordbruksutskottets sida har vi för länge sedan uttalat att man borde göra det. Smörjolja finns ute på marknaden, och jag tror att den i dag används i relativt stor utsträckning. Den är tillgänglig och den är bra. Det är emellertid mer en ren miljöfråga och inte en arbetsmiljöfråga.

Från arbetsmiljösynpunkt är den bensin vi har i dag inte bra. Arbetsmarknadsministern säger att man inte tar hänsyn till det. Man har t. ex. en hög arbetstakt och man gör inte tillräckligt stora gropar. Detta har emellertid inte så stor betydelse. Även om jag ger mig ut med motorsågen på sommaren när det är varmt väder, får jag samma bekymmer som jag får när jag arbetar i en sådan snögrop.

Det är klart att man kan ha snorkel och annat. Jag tror dock inte att det är praktiskt möjligt. Det är betydligt enklare att ta fram den här bensinen.

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag är helt övertygad om att arbetet med denna typ av drivmedel både var farligt i går och är farligt i dag. Jag sade emellertid att det inte är säkert att det är farligare bara för att det luktar illa och man blir illamående. Därmed inte sagt att det är bra att man mår illa.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1987/88:118 till trafikutskottet

1987/88:120, 135, 137 och 138 till justitieutskottet

6 § Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkande 1987/88:22

7 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1987/88:111 om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Turkiet

1987/88:114 med förslag till ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, m. m.

1987/88:143 om ändring i brottsbalken m. m. (förverkande av hjälpmedel vid skadegörelse m. m.)

8 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 21 mars

1987/88:412 av Oswald Söderqvist (vpk) till försvarsministern om säkerhetskontrollen vid anställning i försvarets medicinalkår:

I en debatt i riksdagen den 14 mars 1988 om åsiktsregistrering (snabbprotokoll 1987/88:83) fastslog justitieminister Anna-Greta Leijon upprepade gånger att åsiktsregistrering är förbjuden i vårt land och absolut inte får förekomma.

Den 4 februari undertecknade försvarsministern ett regeringsbeslut (11 191/85) om en högkvalificerad läkare som nekats anställning i försvarets medicinalkårs reserv därför att han "måste från säkerhetssynpunkt bedömas olämplig". Läkaren är kommunist. Något besked eller motiv till avslaget på hans ansökan lämnas inte.

Jag vill därför fråga försvarsministern:

Kontrolleras/registreras åsikterna hos dem som söker anställning i medicinskalkårens reserv?

1987/88:413 av *Birgit Friggebo* (fp) till socialministern om den privata vården:

På socialdemokratiska affischer runt om i vårt land nås vi av budskapet: "Det är väl en mänskligare vård vi behöver – inte en privat?"

Med anledning av detta budskap önskar jag fråga socialministern:

Vilka åtgärder avser socialministern vidta mot privat vård?

1987/88:414 av *Bengt Westerberg* (fp) till statsministern om strålningskapaciteten vid Radiumhemmet i Stockholm:

De senaste dagarna har en debatt förts om kapaciteten för strålbehandling vid Radiumhemmet i Stockholm. Statsministern har i offentliga uttalanden hävdad att den borgerliga majoriteten i Stockholms läns landsting bär ansvaret för den uppkomna situationen.

Enligt avtal mellan staten och berörda landsting skall staten finansiera 25 % av kostnaden för investeringar vid undervisningssjukhusen. Stockholms läns landsting anslog redan 1981 pengar till ytterligare fyra nya strålningsapparater. Den statliga nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad, som skall godkänna den här sortens beslut, sade dock nej. Efter en utdragen handläggning medgav nämnden att två av fyra apparater anskaffades.

Ansvaret för den bristande kapaciteten vid Radiumhemmet vilar alltså på staten och därmed regeringen. En liknande försening har åstadkommit motsvarande problem i Linköping.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsministern:

Vad är orsaken till att regeringen inte vidtagit några åtgärder mot statens förseningar av utbyggnaden av strålningskapaciteten vid Radiumhemmet i Stockholm?

den 22 mars

1987/88:415 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till miljö- och energiministern om efterlevnaden av miljölagstiftningen:

I en landsomfattande kampanj påstår socialdemokraterna följande: "Industrin satsar inte en krona på miljön om det inte ger någon vinst."

Detta kan tolkas som att industrin, även den kooperativa och statliga, bryter mot gällande lagstiftning i de fall vinst inte kan förutses.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd vidta för att industrin skall följa regler och lagar avseende miljölagstiftningen?

1987/88:416 av *Hans Dau* (m) till justitieministern om samägande av jord- och skogsbruksfastigheter:

Prot. 1987/88:89
22 mars 1988

Meddelande om frågor

Problemen med ett utbrett dödsbo- och samägande av jord- och skogsbruksfastigheter har varit och är väl fortfarande störst i skogslänen. Men även från andra håll blir man alltmer medveten om att alltför många ägare till fastigheter på landet skapar motsättningar och hotar lägga en död hand över många bygder.

Redan 1977 tillsatte chefen för justitiedepartementet en utredare. 1979 meddelades tilläggsdirektiv, samtidigt som det beslöts att utredningsarbetet skulle bedrivas i en kommitté med parlamentariskt inslag. Efter många turer och nya tilläggsdirektiv överlämnade en enig kommitté i november 1986 ett betänkande till chefen för justitiedepartementet.

Kommitténs förslag möttes av ett stort gensvar. Under 1987 inkom ett antal huvudsakligen positiva remissvar från dem som hade att yttra sig. Nu har ytterligare ett halvt år förflutit, och fortfarande har inte någon proposition i frågan aviserats.

I mitt hemlän, där problemen är relativt stora på grund av ett omfattande samägande främst i inlandet, frågar sig många, som är positiva till kommitténs förslag och som tror att olägenheterna skulle lösas om förslagen genomfördes, varför inget händer. Jag och många med mig har den uppfattningen att inrättandet av en huvudägare, i de fall fastigheten ägs av tre eller fler, skulle innebära större ansvarstagande och mer engagemang. Detta skulle i sin tur säkert leda till högre aktivitet i skogen med fler avverkningar, mer skogsvård och större virkesproduktion. Underhållet och utnyttjandet av byggnader och mark skulle också öka. Sammantaget skulle det ge fler jobb och en mer levande landsbygd i områden som nu hotas av avfolkning.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga justitieministern:

Avser regeringen att förelägga riksdagen en proposition i nämnda fråga, och i så fall när?

1987/88:417 av *Torgny Larsson* (s) till civilministern om prästvigning av kvinnor i Göteborgs stift:

Återigen vägras en kvinna prästvigning i Göteborg trots att hon antagits för tjänstgöring i stiftet. Liksom tidigare anför biskopen samvetsskäl som orsak till denna vägran. Enligt en av regeringen utsedd lekmannaledamot av domkapitlet är inte "frågan om Christina Erikssons prästvigning en fråga för domkapitlet. Vi är lekmän och inga jurister."

Även på annat sätt synes framgå att domkapitlets handläggning varit summarisk. Man kan fråga sig om denna tolkning och handläggning är riktig och i enlighet med avlagd ed och gällande lagstiftning.

Vilka möjligheter ger domkapitellagen och övrig lagstiftning domkapitlet att behandla och fatta beslut i detta ärende?

Prot. 1987/88:89
22 mars 1988

1987/88:418 av *Blenda Littmarck* (m) till statsministern om verksamheten vid nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande:

Meddelande om frågor

Nu pågår en sjukvårdsdebatt där anklagelser riktas mot staten för allvarliga brister i sjukvården. I debatten hävdas att den statliga nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande, NUU-nämnden, förhalar anslagsgivningen till livsviktig medicinsk utrustning för undervisningssjukhusen.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till statsministern, som ju också är ordförande i hälso- och sjukvårdsberedningen:

Vill statsministern inför kammaren lämna en redovisning för NUU-nämndens direktiv och verksamhet?

1987/88:419 av *Göte Jonsson* (m) till statsministern om kraven på modern sjukhusutrustning:

Under de senaste dagarna har en allvarig debatt om cancervården i Sverige kommit till stånd med anledning av problemen vid Radiumhemmet i Stockholm.

I den debatten hävdas att NUU-nämnden bromsar inköp av utrustning till undervisningssjukhusen. I Radiumhemmets fall skall det röra sig om förseningar på sex år när det gäller inköp av strålningsapparater.

Mot den bakgrunden vill jag ställa följande fråga till statsministern, som ju också är ordförande i hälso- och sjukvårdsberedningen:

Vilka åtgärder ämnar statsministern vidta för att NUU-nämnden skall ges sådana direktiv att undervisningssjukhusens krav på modern utrustning kan tillgodoses?

1987/88:420 av *Margó Ingvardsson* (vpk) till socialministern om sjukvårdsresurserna:

Under den senaste tiden har en intensiv debatt förts med anledning av att Radiumhemmet tvingats förändra sina prioriteringar av vilka som skall få strålbehandling.

En orsak är bristen på onkologisköterskor. Men den grundläggande orsaken är de stora besparingar som tvingats fram i den offentliga sektorn.

Det är politiska beslut som avgör vilka resurser sjukvården har, men politikerna överlåter åt vårdpersonalen att göra prioriteringarna.

Vården måste få mer pengar, annars är risken uppenbar att andra bedömningar än medicinska blir avgörande för vilken behandling olika patienter får.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga statsrådet:

Anser regeringen att den kris inom sjukvården, som nu uppenbarats, kräver ökade resurser?

1987/88:421 av Bertil Måbrink (vpk) till utrikesministern om förekomsten av ammunitionsleveranser till Australien:

Prot. 1987/88:89
22 mars 1988

Meddelande om frågor

Enligt f. d. chefer på förenade fabriksverken godkände den dåvarande försvarsministern Sven Andersson export av svensk ammunition till Australien via Storbritannien. Jag utgår ifrån att svenska myndigheter kontaktat myndigheter i Australien och Storbritannien för att få klarhet i dessa uppgifter.

Mot bakgrund av detta frågar jag utrikesministern:

Har myndigheterna i Storbritannien och Australien bekräftat uppgifterna om att det 1966 och 1967, med den svenska försvarsministerns godkännande, levererats svensk ammunition via Storbritannien till Australien?

9 § Kammaren åtskildes kl. 16.38.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Olof Marcusson